مقاله پژوهشی

دیدگاه دانشجویان پرستاری نسبت به کاربرد لاگ‌بوک در بخش‌های بالینی

زهرا حمیدی، میترا مهدویان*، رویا جاجوندیان، سمیرا بشیریان

چکیده

مقدمه: ارزشیابی میزان شایستگی دانشجویان پرستاری حائز اهمیت است. لاگ‌بوک وسیله ثبت فراگیر محور است. این تحقیق با هدف بررسی دیدگاه دانشجویان پرستاری دانشگاه آزاد بجنورد نسبت به کاربرد لاگ‌بوک در بخش‌های بالینی انجام شد.

روش‌ها: این مطالعه‌ی توصیفی مقطعی در بهار ۱۴۰۰ به صورت مبتنی بر هدف بر روی۱۱۰ دانشجوی پرستاری دانشکده پرستاری و مامایی آزاد بجنورد که واحد کارآموزی گذرانده اند، انجام شد. لاگ‌بوک‌ها براساس سرفصل ارائه شده از طرف وزارتخانه و نیازهای آموزشی دانشجویان در بخش‌های بالینی متناسب با اهداف هر بخش به تفکیک، توسط اعضای هیأت‌علمی گروه پرستاری دانشگاه علوم پزشکی آزاد بجنورد طراحی و تدوین شده بود. ابزار جمع‌آوری داده‌ها پرسشنامه استفاده شده در مطالعه نجفی و همکاران بود. به منظور تحلیل داده‌ها از شاخص‌های آماری میانگین و انحراف معیار و آزمون تی تست استفاده شد.

نتایج: تعداد۱۰۰ نفر از دانشجویان پرسشنامه‌ها را تکمیل نمودند. در حیطه ضرورت استفاده از لاگ‌بوک، افزایش آگاهی دانشجو از اهداف امور آموزشی دارای بالاترین میانگین ۲/۴۶۰±۰/۸۰۹ (از مجموع ۳ نمره)بود. در حیطه کیفیت محتوای لاگ‌بوک، گنجانده شدن اهداف آموزشی دوره در لاگ‌بوک دارای بالاترین میانگین بود (۲/۸۰۰±۰/۸۲۹). در حیطه پیامدهای مورد نظر در طراحی فرمت و فرآیند اجرای لاگ‌بوک، آشناسازی دانشجو با وظایف در هر بخش دارای بالاترین میانگین بود(۲/۴۴۰±۰/۷۹۵). با مقایسه حیطه‌های اصلی، پیامدهای مورد نظر درطراحی فرمت و فرایند اجرای لاگ‌بوک از دیدگاه دانشجویان دارای بالاترین میانگین بود(۲/۳۳۲±۰/۶۶۸).

نتیجه‌گیری: در مجموع دیدگاه نیمی از دانشجویان در خصوص لاگ‌بوک مثبت بود. اما از آنجایی که لاگ‌بوک بایستی برطرف کننده نیازهای یادگیری دانشجویان باشد، بازنگری در محتوی آن به جهت رضایت بیش‌تر دانشجویان، امری ضروری به نظر می‌رسد.

واژه‌های کلیدی: لاگ‌بوک، بخش‌های بالینی، دانشجویان پرستاری

مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی/ مهر ۱۴۰۱؛ ۲۲(۲۷): ۱۹۹ تا ۲۰۷

DOI: 10.48305/22.28

مقدمه

ارزش یک آموزش ایده‌آل بالینی، در پیشبرد حرفه‌ای و فردی پرستاران و نیز رشد و مهارت نقش‌های پرستاری غیر قابل انکار است(۱). می‌توان گفت آموزش بالینی مهم‌ترین بخش در آموزش پرستاری است(۲). عملکرد بالینی جزء کلیدی برنامه درسی (Curriculum) پرستاری برای کسب مهارت‌های ضروری محسوب می‌گردد(۲تا٤).

استفاده از ارزشیابی کارآمدترین روش برای بهبود کیفی آموزش است(۵). ارزشیابی به فرآیندی نظامدار برای

* **نویسنده مسؤول:** دکتر میترا مهدویان (استادیار)، گروه مامایی، دانشکده پرستاری مامایی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد بجنورد، بجنورد، ایران.
mitramahdavian1971@gmail.com
زهرا حمیدی (مربی)، گروه مامایی، دانشکده پرستاری مامایی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد بجنورد، بجنورد، ایران. (zmd.hamidi@gmail.com)؛ رویا جاجوندیان (مربی)، گروه پرستاری، دانشکده پرستاری مامایی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد بجنورد، بجنورد، ایران. (jajvandian@gmail.com)؛ سمیرا بشیریان (مربی)، گروه پرستاری، دانشکده پرستاری مامایی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد بجنورد، بجنورد، ایران. (samirabshan@gmail.com)

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۱/۱/۱۳، تاریخ اصلاحیه: ۱۴۰۱/۳/۷، تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۴/۱

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-27]

[DOI: DOI: 10.48305/22.28]

جمع‌آوری، تحلیل و تفسیر اطلاعات به منظور تعیین میزان تحقق هدف‌های مورد نظر گفته می‌شود(٦).

ارائه سطوح بالای مراقبت از بیماران از اهداف اصلی حرفه پرستاری است، بنابراین ارزشیابی میزان شایستگی پرستاران حائز اهمیت است، این در حالی است که اغلب روش‌های ارزشیابی، دانش افراد را می‌سنجند و شایستگی حرفه‌ای کم‌تر مورد ارزیابی قرار می‌گیرد(٧).

ابزارهای ارزیابی مختلفی برای رسیدن به اهداف اصلی حرفه پرستاری طراحی شده‌اند که عبارتند از: ١. آزمون کتبی که برای سنجش هدف‌های آموزشی و بازده‌های یادگیری حوزه شناختی به‌کار می‌رود. ٢. ارزیابی‌های بالینی /عملی ٣. مشاهده–آزمون عملکردی که برای سنجش هدف‌های آموزشی و بازده‌های یادگیری حوزه روانی–حرکتی و شناختی به کار می‌رود و شامل آموزش نامه یا لاگ‌بوک (logbook) و پورت فولیو (Portfolio) و کارنامه فنون تشخیصی–درمانی (diagnostic-therapeutic reported) می‌شود(٦).

لاگ‌بوک وسیله ثبت فراگیر محور است که تحت عنوان آموزش‌نامه، گزارش روزانه و دفترچه ثبت مهارت‌های بالینی هم نامیده می‌شود. آموزش نامه وسیله ساده‌ای برای فراگیران است که چارچوبی برای سازمان‌دهی و ثبت فعالیت‌های آموزشی مختلف فراهم می‌کند و باعث صرفه جویی در زمان می‌شود و از آنجایی که فاصله بین تئوری و بالین را کاهش می‌دهد، می‌تواند به معلم و دانشجو در رسیدن به اهداف آموزشی کمک کند(٨).

مطالعات مختلف نشان دادند که به‌کارگیری لاگ‌بوک، مؤثرتر از روش سنتی ارزشیابی است(٩و١٠).

لاگ‌بوک در برنامه آموزشی نقشی متنوعی ایفا می‌کند و در حقیقت مدیر و طراح یک برنامه‌ی آموزشی، در لاگ‌بوک به تبیین وظایف یادگیرنده و استاد می‌پردازد. لاگ‌بوک، ضمن بیان اهداف کلی درس و روند دوره، به عنوان ابزاری برای ثبت تجارب یادگیری، مستندسازی مراحل یادگیری و ارزیابی کیفیت آموزش بالینی یادگیرندگان به کار می‌آید(١١). با وجود آن که استفاده از لاگ‌بوک موجب افزایش مهارت‌های شناختی، حرکتی و حتی رضایت دانشجویان شده است، اما امکان ارائه بازخورد مستقیم و بلافاصله پس از اجرای هر دستورالعمل را به مدرس نمی‌دهد، و اساساً چنین هدفی را دنبال نمی‌کند. هرچند ارائه بازخورد به موقع به یادگیرنده، به عنوان بخشی اساسی در فرایند آموزش بالینی، برای ارتقای یادگیری و رسیدن به استانداردها ضروری است(١٣و١٢).

در مطالعه حیدری و همکاران به‌کارگیری لاگ‌بوک منجر به آشناسازی دانشجو با وظایف و اهداف یادگیری، هدف‌مند کردن تلاش دانشجویان به سمت یادگیری وظایف محوله، هدف‌مندسازی تلاش اساتید در جهت آموزش به دانشجویان، ایجاد تعامل آموزشی بین یاددهنده و یادگیرنده و مستندسازی فعالیت عملی دانشجویان گردیده است(١٤). از سوی دیگر یافته‌های مطالعه عسگری و همکاران نشان داد که استفاده از لاگ‌بوک هر چند سبب ایجاد انگیزش و افزایش رضایت دانشجویان گردید، ولی دستیابی به کلیه اهداف و حداقل‌های یادگیری محقق نشد(١٥). همچنین استفاده از لاگ‌بوک برای ارزشیابی بالینی کارآموزی‌های داخلی جراحی و بیماری‌های زنان برای دانشجویان مامایی شیراز با نارضایتی نسبی همراه بود(١٦).

با توجه به اهمیت بالینی برای دانشجویان پرستاری و فواید مطرح شده در خصوص ارزشیابی با لاگ‌بوک، در دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه آزاد بجنورد لاگ‌بوک ازسال ٩٦ طراحی و مورد استفاده قرار می‌گیرد، اما تاکنون مطالعه‌ای در خصوص اثربخشی لاگ‌بوک‌های موجود در بخش‌های بالینی این دانشکده صورت نگرفته است. این در حالی است که ارزشیابی دوره‌های محتوا و کیفیت لاگ‌بوک‌ها براساس نیازهای در حال تغییر دانشجویان به‌عنوان گروه هدف و اساتید به عنوان گروه طراح لاگ‌بوک، امری ضروری محسوب می‌گردد. بدین جهت مطالعه حاضر با هدف بررسی دیدگاه دانشجویان پرستاری دانشگاه آزاد بجنورد نسبت به کاربرد لاگ‌بوک

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-27]
[DOI: DOI: 10.48305/22.28]

در بخش‌های بالینی انجام گرفت.

روش‌ها

این مطالعه‌ی توصیفی مقطعی بر روی ۱۱۰ نفر از دانشجویان پرستاری دانشکده پرستاری مامایی دانشگاه آزاد بجنورد، پس از کسب مجوز و با هماهنگی دفتر توسعه از تیرماه تا شهریورماه ۱۴۰۰ انجام شد. کلیه دانشجویان پرستاری که در زمان انجام پژوهش تجربه استفاده از لاگ‌بوک را طی دوره کارآموزی یا کاروزی در بخش‌های بالینی داشتند، به روش سرشماری مورد بررسی قرار گرفت. پرسشنامه بین ۱۱۰ دانشجو که دارای تجربه کارآموزی و استفاده از لاگ‌بوک بودند، از طریق پرس لاین توزیع گردید. لاگ‌بوک براساس سرفصل ارائه شده از طرف وزارتخانه و نیازهای آموزشی دانشجویان در بخش‌های بالینی متناسب با اهداف هر بخش به تفکیک، توسط اعضای هیأت‌علمی گروه پرستاری دانشگاه علوم پزشکی آزاد بجنورد طراحی و تدوین شده بود.

ابزار جمع‌آوری داده‌ها پرسشنامه مورد استفاده در مطالعه نجفی در سال ۹۶ بود و روایی و پایایی آن در همان مطالعه مورد تأیید قرار گرفت(۸). پرسشنامه در دو بخش شامل اطلاعات دموگرافیک و سؤالات مرتبط با کیفیت و ضرورت لاگ‌بوک تنظیم شده است. پرسشنامه مرتبط با لاگ‌بوک متشکل از ۳۶ سؤال است که دیدگاه مشارکت کنندگان را در خصوص لاگ‌بوک در ۳حیطه‌ی "ضرورت استفاده از لاگ‌بوک "شامل ۸ سؤال"، کیفیت محتوای لاگ‌بوک از دیدگاه دانشجویان " شامل ۲۱ سؤال، طراحی فرمت و فرایند اجرای لاگ‌بوک از دیدگاه دانشجویان " شامل ۷ سؤال بررسی می‌گردد. مقیاس پرسشنامه ۳ درجه‌ای لیکرت (بلی=۳، تا حدودی=۲، خیر=۱) بود. حداقل نمره ۳۶ و حداکثر نمره ۱۰۸ بود. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار آماری SPSS IBM,Armonk,NY, USA) v-23) و به منظور توصیف داده‌ها از شاخص‌های آماری میانگین و انحراف معیار و توزیع فراوانی و بررسی ارتباط بین داده‌ها از تی تست استفاده گردید.

نتایج

از بین ۱۱۰ دانشجوی پرستاری ۱۰۰ نفر (میزان پاسخ‌دهی ۹۰ درصد) به پرسشنامه‌ها پاسخ داده و داده‌ها مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. میانگین سنی دانشجویان ۲/۴۶۵±۲۲/۸۰۰ و ۶۵ درصد آنان زن و ۳۵ درصد مرد، ۸۲ درصد مجرد و ۱۸ درصد متأهل و ۵۰ درصد بومی و ۵۰ درصد در خوابگاه زندگی می‌کردند. بین تأهل، جنسیت و بومی یا خوابگاهی بودن و حیطه‌ها ارتباط معناداری وجود نداشت. در مورد ضرورت استفاده از لاگ بوک از دیدگاه دانشجویان ۴۹٪ دانشجویان به ضرورت استفاده از لاگ بوک اذعان داشتند(جدول۱).

جدول ۱: میانگین و انحراف معیار و در صد فراوانی ضرورت استفاده ازلاگ‌بوک از دیدگاه دانشجویان

حیطه ضرورت استفاده از لاگ‌بوک	خیر ۱	تا حدودی۲	بله۳	Mean±SD
	تعداد(درصد)	تعداد(درصد)	تعداد(درصد)	
استفاده از لاگ‌بوک در کارآموزی ضروری است	۳۵(۳۵)	۲۲(۲۲)	۴۳(۴۳)	۲/۰۸۰±۰/۸۸۳
سبب افزایش انگیزه دانشجویان می‌شود	۴۵(۴۵)	۲۰(۲۰)	۳۵(۳۵)	۱/۹۰۰±۰/۸۹۳
سبب ارزیابی بهتر مربی از دانشجو می‌شود	۲۹(۲۹)	۱۹(۱۹)	۵۲(۵۲)	۲/۳۰۰±۰/۸۷۴
سبب نظم و انسجام در فعالیت‌های آموزشی می‌شود	۲۳(۲۳)	۱۷(۱۷)	۶۰(۶۰)	۲/۳۷۰±۰/۸۳۶
سبب افزایش توانایی دانشجویان در انجام امور بالینی می‌شود	۴۲(۴۲)	۲۰(۲۰)	۳۸(۳۸)	۱/۹۶۰±۰/۸۹۸
سبب افزایش آگاهی دانشجو از اهداف امور آموزشی می‌شود	۲۰(۲۰)	۱۴(۱۴)	۶۶(۶۶)	۲/۴۶۰±۰/۸۰۹
سبب افزایش آگاهی دانشجو در ارتباط با مطالب تئوری مرتبط با بالین می‌شود	۲۴(۲۴)	۱۵(۱۵)	۶۱(۶۱)	۲/۳۷۰±۰/۸۴۸

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-27]
[DOI: DOI: 10.48305/22.28]

جدول ۲: میانگین و انحراف معیار و فراوانی کیفیت محتوای لاگ‌بوک از دیدگاه دانشجویان

حیطه کیفیت محتوای لاگ‌بوک	خیر ۱	تا حدودی۲	بله۳	Mean±SD
	تعداد(درصد)	تعداد(درصد)	تعداد(درصد)	
اهداف آموزشی دوره در Log Book گنجانده شده است	۲٤(۲٤)	۲٤(۲٤)	۵۲(۵۲)	۲/۸۰۰±۰/۸۲۹
حداقل‌های آموزشی دوره در Log Book گنجانده شده است	۲٦(۲٦)	۱۷(۱۷)	۵۷(۵۷)	۲/۳۱۰±۰/۸۶۱
مقررات درون‌بخشی دوره در Log Book گنجانده شده است	۱۹(۱۹)	۲۳(۲۳)	۵۸(۵۸)	۲/۳۹۰±۰/۷۹۰
فهرست منابع مطالعاتی دانشجو در دوره در Log Book گنجانده شده	۳۰(۳۰)	۲٤(۲٤)	٤٦(٤٦)	۲/۱۶۰±۰/۸۶۱
مهارت‌های بالینی که دانشجو در طول هردوره باید بیاموزد در Log Book گنجانده شده است	۱۹(۱۹)	۱٤(۱٤)	٦۷(٦۷)	۲/۴۸۰±۰/۷۹۷
ارائه‌ی کنفرانس‌های علمی که در هردوره معمولا انجام می‌دهید در Log Book گنجانده شده است	۲٦(۲٦)	۲۹(۲۹)	٤۵(٤۵)	۲/۱۹۰±۰/۸۲۵
گزارش کلی از تعداد فعالیت‌های بالینی انجام شده در هر دوره در Log Book گنجانده شده است	۲۰(۲۰)	۱۳(۱۳)	٦۷(٦۷)	۲/۴۷۰±./۸۰۹
مهارت‌های اخلاق حرفه‌ای در Log Book گنجانده شده است	۲۱(۲۱)	۲٤(۲٤)	۵۵(۵۵)	۲/۳۵۰۰±./۸۰۸
اهداف آموزشی ذکر شده در LOG BOOK منطبق بر طرح درس بالینی است	۲۱(۲۱)	۲۳(۲۳)	۵٦(۵٦)	۲/۰۸۰±۰/۸۸۳
حداقل‌های آموزشی ذکر شده درLOG BOOK منطبق بر طرح درس بالینی است	۱۹ (۱۹)	۲۵(۲۵)	۵٦(۵٦)	۲/۳۷۰±۰/۷۸۶
مقررات درون‌بخشی ذکر شده درLOG BOOK منطبق بر طرح درس بالینی است	۱۹(۱۹)	۲۵(۲۵)	۵٦(۵٦)	۲/۳۸۰±۰/۷۷۵
رفرنس‌های ذکر شده در LOG BOOK منطبق بر طرح درس بالینی است	۲۱(۲۱)	۳٤(۳٤)	٤۵(٤۵)	۲/۲۴۰±۰/۷۸۰
فعالیت‌های در نظر گرفته شده درLOG BOOK منطبق بر نیاز دانشجویان است	۲٤(۲٤)	۲۱(۲۱)	۵۵(۵۵)	۲/۳۱۰±۰/۸۳۷
فعالیت‌های در نظر گرفته شده درLOG BOOK منطبق بر امکانات بیمارستانی است	۳٤(۳٤)	۲٦(۲٦)	٤۰(٤۰)	۲/۰۶۰±۰/۸۶۲
اطلاعات خواسته شده در هر فعالیتی به جا و مناسب است	۲٦(۲٦)	۲٤(۲٤)	۵۰(۵۰)	۲/۲۴۰±۰/۸۴۲
فعالیت‌های در نظر گرفته شده درLOG BOOK منطبق بر توانایی دانشجویان است	۲٤(۲٤)	۲۵(۲۵)	۵۱(۵۱)	۲/۲۷۰±۰/۸۲۷
برخی از فعالیت‌های در نظر گرفته شده درLOG BOOK اضافی است	۱۲(۱۲)	۲۳(۲۳)	٦۵(٦۵)	۲/۵۳۰±۰/۷۰۲
فرمت ظاهری LOG BOOK مطلوب است	۳٦(۳٦)	۲۸(۲۸)	۳٦(۳٦)	۲±۰/۸۵۲
بخشی برای توصیه‌ی مربی در مورد اشکالات دانشجو درLOG BOOK مهیا است	۲۲(۲۲)	۲۸(۲۸)	۵۰(۵۰)	۲/۲۸۰±۰/۸۰۵
بخشی برای خودارزیابی دانشجو درLOG BOOK مهیا است	۲۳(۲۳)	۲۲(۲۲)	۵۵(۵۵)	۲/۳۲۰±۰/۸۲۷
بخشی برای ارزشیابی مربی از دانشجو درLOG BOOK مهیا است	۲۰(۲۰)	۱۷(۱۷)	٦۳(٦۳)	۲/٤۳۰±۰/۸۰۷

در مورد کیفیت محتوای لاگ‌بوک از دیدگاه دانشجویان ۵۳٪ دانشجویان ازکیفیت لاگ بوک راضی بودند (جدول۲).

در رابطه با پیامدهای مورد نظر در طراحی فرمت و فرآیند اجرای لاگ‌بوک ۵۷٪ دانشجویان با آن موافق بودند(جدول۳)

جدول ۳: میانگین و فراوانی پیامدهای مورد نظر در طراحی فرمت و فرآیند اجرای لاگ‌بوک

حیطه پیامدهای مورد نظر در طراحی فرمت و فرآیند اجرای لاگ‌بوک	کم خیلی کم ۱	زیاد۲	خیلی زیاد۳	Mean±SD
	تعداد(درصد)	تعداد(درصد)	تعداد(درصد)	
آشناسازی دانشجو با وظایف در هر بخش	۱۹(۱۹)	۱۸(۱۸)	٦۳(٦۳)	۲/۴۴۰±۰/۷۹۵
هدف‌مندسازی تلاش دانشجویان به سمت یادگیری وظایف از تعیین شده	۲۵(۲۵)	۱۸(۱۸)	۵۷(۵۷)	۲/۳۲۰±۰/۸۵۱
هدف‌مندسازی تلاش اساتید در مسیر یاددهی وظایف از تعیین شده	۱۹(۱۹)	۲۲(۲۲)	۵۹(۵۹)	۲/٤۰۰±۰/۷۹۱
ایجاد مطالبات آموزشی برای کارآموزان	۲۳(۲۳)	۲۲(۲۲)	۵۵(۵۵)	۲/۳۲۰±۰/۸۲۷
ایجاد تعامل آموزشی سودمند بین یاددهنده و یادگیرنده	۲٦(۲٦)	۲۰(۲۰)	۵٤(۵٤)	۲/۲۸۰±۰/۸۵۳
ترغیب اساتید به مشاهده تمرین دانشجو و ارائه‌ی بازخورد	۲۳(۲۳)	۲۲(۲۲)	۵۵(۵۵٤)	۲/۳۲۰±۱/۲۵۳
مستند سازی فعالیت درون‌بخشی دانشجویان	۲۸(۲۸)	۱٦(۱٦)	۵٦(۵٦)	۲/۲۸۰±۰/۸۷۷
آشنایی با حدود وظایف پرستار در بیماری‌های شایع	۲۷(۲۷)	۱٦(۱٦)	۵۷(۵۷)	۲/۳۰۰±۰/۸۷۰

با استفاده از آزمون آماری و بررسی سه حیطه ضرورت استفاده از لاگ‌بوک، کیفیت محتوای لاک بوک و پیامدهای

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-27]
[DOI: DOI: 10.48305/22.28]

موردنظر در طراحی فرمت و فرآیند اجرای لاگبوک، پیامدهای مورد نظر در طراحی فرمت و فرایند اجرای لاگبوک از دیدگاه دانشجویان دارای بالاترین درصد بود (۵۷٪). ولی این تفاوت از نظر آماری معنادارنبود($p<۰/۰۵$).

بحث

می‌توان گفت از عوامل استرس‌زای دانشجویان پرستاری چگونگی ارزیابی مربیان و چگونگی انجام کار در بالین و اهداف موردنظر است که در این زمینه لاگبوک کمک شایانی به آنان نموده است. اشرف محمدی در مقاله مروری عنوان کرده که لاگ‌های یادگیری به عنوان یک استراتژی برای تسهیل فرآیند بازخوردی و تفکر خلاق در طی آموزش بالینی پرستاری مورد استفاده قرار می‌گیرد. با کمک این آموزش نامه‌ها بین تئوری و بالین ارتباط ایجاد شده و دانشجویان تجارب بالینی خود را به صورت هفتگی می‌نویسند و امکان آزادی بیان و همچنین مطرح کردن اهداف یادگیری خود را دارند و زمانی که دانشجویان مطالب خود را در آموزش نامه‌ها ثبت می‌کنند می‌توانند از آن استفاده کنند(٦). دراین مطالعه با توجه به ضرورت استفاده از لاگبوک، دیدگاه دانشجویان پرستاری در خصوص کاربرد لاگبوک در بالین مورد بررسی قرارگرفت. در حیطه ضرورت استفاده از لاگبوک حدود ٤٩ درصد از دانشجویان با ضرورت وجود لاگبوک موافق بودند و بیش‌تر از نیمی از آنان به موارد افزایش آگاهی دانشجو از اهداف امور آموزشی، افزایش آگاهی دانشجو در ارتباط با مطالب تئوری مرتبط با بالین، ارزیابی بهتر مربی از دانشجو و نظم و انسجام در فعالیت‌های آموزشی می‌شود، اشاره داشتند. همچنین در این حیطه، افزایش آگاهی دانشجو از اهداف امور آموزشی دارای بالاترین میانگین بود.

ولی در مطالعه نجفی و همکاران کم‌تر از نیمی از دانشجویان به ضرورت استفاده از دفترچه اشاره نمودند(۹). هم راستا با نتایج ما، در مطالعه کمالی هم بیش از نیمی از مربیان و دانشجویان اظهار داشتند که روش فوق می‌تواند روند ارزشیابی بالینی دانشجو را ارتقا بخشد(۱۷). همچنین در مطالعه گلمکانی بیش‌تر دانشجویان نگرش مثبتی به ضرورت لاگبوک داشتند و اذعان نمودند که روش سودمندی در خصوص رفع ابهامات ارزشیابی است(۱۸).

با توجه به مطالعات فوق، به‌نظر می‌رسد استفاده از لاگبوک برای آموزش دانشجویان مفید است ولی در عمل نتوانسته صد درصد نیازهای پیوسته در حال تغییر یادگیری در محیط بالین را برطرف نماید و همه دانشجویان دیدگاه کاملا مثبتی در خصوص ضرورت به‌کارگیری لاگبوک ندارند. این موضوع بسیار حائز اهمیت است و بایستی مورد توجه اساتید و متولیان امر آموزش باشد. به عبارتی باید لاگبوک با مشارکت دانشجویان و در نظر گرفتن تمامی نیازهای یادگیری آنان تدوین گردد تا نیازهای آموزشی دانشجویان را مرتفع نماید و در این صورت خود به ضرورت استفاده از لاگبوک اذعان می‌دارند.

در حیطه کیفیت محتوای لاگبوک در این مطالعه نزدیک به ۵۳ درصد از کیفیت آن راضی بودند و بیش‌تر از نیمی از آنان بر این عقیده بودند که محتوای لاگبوک در در اغلب موارد ذکر شده، مناسب است.

با کمی تفاوت با نتایج مطالعه حاضر، در مطالعه نجفی ۸۳/۳درصد اساتید ولی ٣٤درصد دانشجویان معتقد بودند حداقل‌های آموزشی هر دوره در لاگبوک گنجانده شده است. بیش از ٦٠درصد اساتید و دانشجویان معتقد بودند که فعالیت‌های در نظرگرفته شده در لاگبوک منطبق با نیاز دانشجویان نیست، همچنین در حیطه کیفیت محتوی لاگبوک اکثریت مشارکت کنندگان کیفیت دفترچه را در خصوص ارائه کنفرانس‌ها، خود ارزیابی دانشجو، ارزشیابی، فهرست مراجع مطالعاتی، مهارت‌های اخلاق حرف‌های و مقررات درون‌بخشی ضعیف ارزیابی نمودند(۸). مطالعه کمالی هم نشان داد که موارد مرتبط با

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-27]
[DOI: DOI: 10.48305/22.28]

اهداف آموزشی، مقررات درون‌بخشی، مهارت‌های اخلاق حرفه‌ای، ارائه کنفرانس‌ها و معرفی منابع ضعیف است(۱۷).

به نظر می‌رسد در این زمینه هم با توجه به نتایج مطالعات مختلف و این که در مطالعه حاضر هم رضایت دانشجویان حدود ۵۳ درصد بود و ٤٧ درصد نارضایتی وجود داشت، تغییراتی از نظر کیفیت محتوای لاگ‌بوک مانند زمینه‌های ضعف دانشجو و توانایی‌ها و فعالیت‌های آنان، بررسی فهرست منبع، انطباق فعالیت‌های خواسته شده با امکانات بیمارستانی باید انجام شود.

در حیطه پیامدهای مورد نظر در طراحی فرمت و فرآیند اجرای لاگ‌بوک ۵۷ درصد دانشجویان از آن راضی بودند و بیش از نیمی از آنان با تمام گویه‌های این حیطه موافق بودند. در این حیطه، آشناسازی دانشجو با وظایف در هر بخش دارای بالاترین میانگین بود. هم‌راستا با مطالعه ما، در مطالعه نجفی در حیطه‌ی نحوه تکمیل لاگ‌بوک اکثریت مشارکت کنندگان با روند تکمیل آن آشنا و بیش از نیمی از آنان لاگ‌بوک را روزانه تکمیل می‌کردند(۸). حسینی و همکاران هم در مطالعه خود عنوان کردند اغلب دانشجویان از لاگ‌بوک رضایت داشتند، اما کم‌تر از نیمی از آنان به استفاده از آن علاقه‌مند بودند که شاید به علت توانایی ناکافی این روش در سنجش و ارتقای مهارت‌های بالینی دانشجویان باشد و همچنین ٥٦ درصد دانشجویان معتقد بودند که بعضی از پروسیجرهای موجود در لاگ‌بوک در بخش اجرا نمی‌شوند(۱۹). همچنین، خراشادی‌زاده رضایت اکثر دانشجویان از به‌کارگیری لاگ‌بوک طراحی شده اعلام داشت و دلیل آن را سادگی، عینی بودن، عدم نیاز به تجهیزات و امکانات خاص، عنوان نمود(۲۰). ولی ۷۰/۸درصد از دانشجویان پزشکی کارآموز و کارورز در دانشگاه علوم پزشکی بیرجند بیان کردند که آموزش نامه‌های موجود نیاز به بازنگری دارد(۲۱). در این مورد هم به نظر می‌رسد بررسی بیش‌تری باید انجام گردد تا بتوان رضایت بیش‌تری از دانشجویان را فراهم کرد.

در مقایسه تمام حیطه‌ها، پیامدهای مورد نظر درطراحی فرمت و فرایند اجرای لاگ‌بوک از دیدگاه دانشجویان با تفاوت بسیار کم از سایر حیطه‌ها از رضایت بیش‌تری برخوردار بود. در حالی که در مطالعه نجفی دانشجویان کیفیت لاگ‌بوک را مطلوب‌تر بیان کردند(۸). در نتیجه مطالعه مروری هم که رحیمی و همکاران انجام دادند، در ٦٠درصد مقالات، لاگ‌بوک وسیله‌ای ساده برای دانشجویان بودکه چارچوبی برای ثبت فعالیت‌های آموزشی مختلف فراهم می‌کند و باعث صرفه‌جویی در زمان می‌شود. همچنین به کارگیری لاگ‌بوک مؤثرتر از روش ارزشیابی سنتی است(۲۲). در مطالعه مزارعی عنوان شده که لاگ‌بوک به دلیل کاهش فاصله بین نظر و بالین، ضمن ارزیابی عینی تر، به استاد و دانشجو در رسیدن به اهداف آموزشی و بالینی کمک می‌کند. با این وجود، دانشجویان اهمیت زیادی برای پر کردن آن قائل نیستند که می‌توان علت آن را سنگین بودن حجم کاری بخش و عدم تأکید اساتید برای پر کردن لاگ‌بوک بیان کرد. برای رضایت بخش بودن لاگ‌بوک همکاری و توجه دو جانبه اساتید و دانشجویان لازم است، که نیاز به فرهنگ‌سازی و زمان بیش‌تری دارد(۲۳). تفاوت یافته‌های مطالعات انجام شده و مطالعه حاضر بسیار کم است و شاید ناشی از عدم توجیه کافی دانشجویان در مورد نحوه تکمیل، زمان تکمیل و عدم بررسی کم و کاستی‌های موجود در بالین قبل از تکمیل لاگ‌بوک باشد.

از جمله محدودیت‌های مطالعه حاضر می‌توان به حجم نمونه و اجرای مطالعه در یک دانشکده اشاره نمود که تعمیم‌پذیری نتایج را با محدودیت مواجه می‌سازد. پیشنهاد می‌گردد در مطالعات آینده ضمن بازنگری در کیفیت و محتوای لاگ‌بوک، مطالعات با حجم نمونه بیش‌تر و در سایر دانشکده‌ها صورت گیرد.

از نقاط قوت این مطالعه می‌توان به پرداختن به لاگ‌بوک که در بین دانشجویان جای خود را باز می‌کند، اشاره کرد. از نقاط ضعف آن حجم کم نمونه، فقط تکیه بر اطلاعاتی که

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-27]
[DOI: DOI: 10.48305/22.28]

از نظر دانشجویان به دست آمده که شاید در بعضی موارد با جبهه‌گیری آنان همراه باشد و عدم بررسی دیدگاه مربیان و اعضای هیأت‌علمی اشاره نمود.

نتیجه‌گیری

براساس یافته‌ها، در مجموع دیدگاه بیش از نیمی از دانشجویان در خصوص لاگ‌بوک مثبت بود؛ استفاده از لاگ‌بوک می‌تواند در ارتقای عملکرد آموزش فراگیران و افزایش کسب مهارت‌های بالینی کمک مؤثری نماید. از آنجایی که لاگ‌بوک بایستی برطرف‌کننده تمام نیازهای یادگیری دانشجویان باشد، بازنگری در محتوی آن جهت رضایت بیش‌تر دانشجویان امری ضروری به نظر می‌رسد.

قدردانی

این مقاله برگرفته از طرح تحقیقاتی مصوب دانشگاه آزاد اسلامی واحد بجنورد و کد اخلاقی IR.IAU.BOJNOURD.REC.1400.008 در دانشگاه علوم پزشکی بجنورد است. نویسندگان از همکاری صمیمانه اساتید و دانشجویان پرستاری تشکر و قدردانی می‌نمایند.

منابع

1. Gholami Motlagh F, Karimi M, Hasanpour M. Iranian nursing students' experiences of nursing. Iran J Nurs Midwifery Res. 2012; 17(2 Suppl 1): S107-S114
2. Abotalebi G, Vosoghi N, Sajadi A, Akbary M. [Evaluation of clinical education from the perspective of nursing students of Ardabil University of Medical Science in 2009]. Journal of Health. 2010; 1(1): 31-7.[Persian]
3. Imanipour M, Jalili M. [Nursing students' clinical evaluation in students and teachers views]. Iranian Journal of Nursing Research. 2012; 7 (25): 17-26.[Persian]
4. Asadizaker M, Abedsaeedi Z, Abedi H, Alijanirenani H, Moradi M, Jahani S. Improvement of the first training for baccalaureate nursing students–a mutual approach. Glob J Health Sci. 2015; 7 (7): 79-92.
5. Santos JLG, Pestana AL, Guerrero P, Klock P, Erdmann AL. Logbook: experience of teachinglearning management and management in nursing and health. Rev Rene. 2013; 14(4): 854-63
6. Mohammadi A, Khaghanizade M, Ebadi A, Mohammadi A, Amiri F, Raesifar A. [Log book; a method of evaluating education and feedback strategy in nursing]. Education Strategies in Medical Sciences. 2010; 3(1): 41-45.[Persian]
7. Yousefy A, Shayan SH, Mosavi A. Developing a clinical performance logbook for nursing students receiving cardiac care field training. J Educ Health Promot. 2012; 1:7.
8. Najafi F, Kermansaravi F, Mirmortazavi M, Gheisaranpour HA. [The Efficacy of Logbook in Clinical Wards from the Viewpoints of Nursing Faculty Members and Students of Zahedan Nursing and Midwifery School]. Research in Medical Education. 2017; 9(3): 55-64.[Persian]
9. Ghanbari A, Monfared A. [Survey Of clinical evaluation process based on logbook and cognitive and psychomotor learning in nursing students]. Research In Medical Education. 2014; 6(2): 28-35.[Persian]
10. Yaghobian M, Fakhri M, Salmeh F, Yaghobi T, Zakizad M, Shahmohammadi S. [Assessment of the effect of log book on nursing and midwifery students' clinical skills]. Middle East Journal of Scientific Research. 2011; 7(6): 896-902.
11. Roshangar F, Lotfi M, Zamanzadeh V, Abdollahzadeh F, Davoodi A. [The Effect of Using Logbook on Nursing Students' Learning]. Iranian Journal of Medical Education. 2010; 10 (1): 64-70.[Persian]
12. Sahebalzamani M, Farahani H, Jahantigh M. [Validity and reliability of direct observation of procedural skills in evaluating the clinical skills of nursing students of Zahedan nursing and midwifery school]. Zahedan Journal of Research in Medical Sciences. 2012; 14(2): 76-81.[Persian]
13. Hewson MG, Little ML. Giving feedback in medical education. J Gen Intern Med. 1998; 13(2): 111–116.
14. Heidari H, Akbari N. Developing and implementing logbook in teaching principles and techniques to nursing and midwifery students: mixed method study. Future of Medical Education Journal. 2017; 7 (1): 14-8.

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-27]

[DOI: DOI: 10.48305/22.28]

15. Asgari H, Ashoorion V, Ehsanpour S. [Teaching And Evaluation Of Field Training Course For Health Services Management Undergraduates: Conventional And Logbook Methods]. Iranian Journal of Medical Education. 2016; 16: 552-560.[Persian]
16. Asadi lari M, Moshfeghy Z, Shahpari M, Mohammad alian F. [Midwifery Students' Satisfaction with Logbook as a Clinical Evaluation Tool in Shiraz University of Medical Sciences]. Iranian Journal of Medical Education. 2015; 15:170-180.[Persian]
17. Kamali S, Jafari E. [Evaluation of midwifery clinical teachers and students viewpoints towards logbook]. Journal of Medical Education Development. 2009; 1(1): 1-8.[Persian]
18. Golmakani N, Yousefzadeh S. [The Midwifery Students' Perspective about Clinical Evaluation Based on Log book]. Journal of Research Development in Nursing and Midwifery. 2012; 9 (1): 103-111.[Persian]
19. Hoseini BL, jafarnejad F, Mazlom SR, Foroghi pour M, karimi mouneghi H. [Midwifery Students' Satisfaction with Logbook as a Clinical Assessment Means in Mashhad University of Medical Sciences, 2010]. Iranian Journal of Medical Education. 2012; 11 (8): 933-941.[Persian]
20. Khorashadizadeh F, Alavinia S. Students' perception about logbooks: advantages, limitation and recommendation: a qualitative study. J Pak Med Assoc. 2012; 62(11): 1184-6.
21. Tahergorabi Z, Moodi M, Kazemi T, Hemmati M. [The efficacy of existing logbooks in clinical wards from medical students' viewpoint in Birjand University of Medical Sciences, Iran, In fall2016]. Journal of Isfahan Medical School. 2017; 35(420): 163-9.[Persian]
22. Rahimi F,Saberi E,Mohamadi N, Jozeni S. [Investigating the effect of log book on improving performance and learning of operating room students: A systematic review article]. Proceedings Of The 1st Congress Surgery Room'S Students; 2018; Tehran, Iran.[Persian]
23. Mazarei E, Momeni Danaei S, Hosseini Nejad S, Nili M. Evaluating the effect of logbook from the perspective of fifth- and sixth-year students of Shiraz University of Medical Sciences. Strides in Development of Medical Education. 2016; 13(4): 395- 402.

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-27]

[DOI: DOI: 10.48305/22.28]

View of the Nursing students regarding the use of logbook in clinical wards

Zahra hamidi[1], Mitra mahdavian[2], Roya jajvandian[3], Samira Bashirian[4]

Abstract

Introduction: *Evaluating the competence of nursing students is important. The logbook is a tool for recording inclusive. This study endeavored to investigate the view of the nursing students of Bojnourd Azad University regarding the use of logbook in clinical wards.*
Methods: *This cross-sectional study was conducted in the spring of the academic year 2021; it was performed on 110 nursing students of Bojnourd School of Nursing and Midwifery who have passed the internship course. The logbooks were designed and compiled by the faculty members of the Nursing Department of Bojnourd University of Medical Sciences based on the topic provided by the Ministry and the educational needs of students in clinical wards in accordance with the objectives of each part. The data collection tool was a researcher-made questionnaire.*
Results: *In this study, out of 110 students, 100 returned the the questionnaires. As to the necessity of using a logbook, increasing the student's awareness of the goals of educational affairs has the highest average (2.460±0.809). In terms of logbook content quality, the inclusion of course objectives in the logbook had the highest average (2.800±0.829). In terms of outcomes in designing the format and implementation process of the logbook, student familiarity with the tasks in each section had the highest average (2.440±0.795). Comparing the main areas, the outcomes in designing the format and process of implementing the logbook from the students' point of view had the highest average (2.332±0.668).*
Conclusion: *According to the findings, in total, half of the students had a positive view of the logbook. However, given the logbook needs to meet the learning needs of students, it seems indispensable to review the content for greater student satisfaction.*

Keywords: logbook, clinical wards, nursing students

Addresses:
[1.] Trainer, Department of nursing, faculty of nursing and midwifery, Islamic Azad University of Bojnourd, Bojnourd, Iran. Email: zmd. hamidi@gmail.com
[2.] (✉) Associated professor, Department of midwifery, faculty of nursing and midwifery, Islamic Azad University of Bojnourd, Bojnourd, Iran. Email: mitramahdavian1971@gmail.com
[3.] Trainer, Department of nursing, faculty of nursing and midwifery, Islamic Azad University of Bojnourd, Bojnourd, Iran. Email: jajvandian@gmail.com
[4.] Instructor, Azad Islamic university of Bojnourd, Bojnourd, Iran. Email: samirabshan@gmail.com

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-27]

[DOI: DOI: 10.48305/22.28]